

400

Q. R. B. V. A. T.

EXERCITATIO ACADEMICA
DE
SCIENTIA DEI
MEDIA,

Opposita Adriano Heereboord.

Philosopho Batavo,

contra quem adseritur,

Deum non in decreto voluntatis humanae determinativo scire futura libera conditionata.

Quam

IN CELEBERRIMA SALANA

BENIVOLO SUPERIORUM INDULTU

PRÆSIDE

M. FRANCISCO WOLFIO,
STRALSUNDENSE.

In Acroaterio Philosophorum

publico eruditorum examini submittet

JOHANNES SIGISMUNDUS ROTHIIUS,
SOLANDIO-HEXAPOLITANUS.

Autor & Respondens.

ad diem 25. Maji

An. c1o 1oc LXX.

TTPIS SAMUELIS KREBSII.

I. N. J.

§. 1.

Acturi de quaestione proposita: An Deus ante decretum suum praedeterminativum illa, quae à creaturis liberis sub conditione, contingentem connexionem cum objecto habente, sive illa conditio aliquando sit ponenda in re, sive non, futura sciat? id maximè operam dabimus, ut praemis-
lis quibusdam facilius intelligatur, quid inter Nos & Philosophum Batavum in controversiam veniat? Deinde nostram sententiam pro virili, breviter tamen, confirmabimus. Et tandem quibus fundamentis contraria nitatur sententia, lustrabimus, simulque quid ad ea reponi posse visum fuerit breviter, pro ratione instituti insinuabimus. Tu nostris Deus annue Cœptis!

§. 2. Principio quidem, cum vox scientiæ variis apud Philosophos accipiatur significatibus, operæ pretium fuerit, determinare, quo significato nobis hoc loco veniat scientia. Scilicet sumitur (1.) latissimè, pro quacunque certa & infallibili alicujus veritatis cognitione intellectuali, & ambitu suo complectitur cum objectorum, quibus propter evidentiam, assensum aut dissensum præbemus, tum veritatum illarum, quibus non propter evidentiam suam sed propter aliud motivum, sine formidine oppositi adhæremus, notitiam, defectu evidentiae aliunde compensato. Quomodo, uti ex dictis liquet, habitudinem importat ad scibilia pariter atque credibilia eaque sub motivo, cum autoritatis divinæ tum humanæ, quod tum eam, quæ deest, evidentiam compensat.

§. 3. Deinde aliquanto pressius sumitur vox scientiæ in quantum contradistinguitur illi, quæ objecto non evidenti inhæret, certitudini, dicitque infallibilem evidentemque cognitionem discursivam, qualis v. g. habetur in tertio modo sciendi, ut vocant, ubi ratio formalis objectiva intellectum in materialis objecti immotum deducit assensum vel dissensum. Et per hanc acceptionem exclu-

A 2

ditur

ditur à ratione scientiæ Fides, ipsa etiam divina, licet vel certitudine scientiam hanc longè superet.

§. 4. Tertiò accipitur scientiæ vox generatim & præcisivè pro certa & evidente alicujus rei cognitione, abstrahendo à conditionibus materialibus, an sit discursiva an verò immediata? Ita enim Svarez *Disp. Met. 30. sect. 15. n. 2. p. m. 111.* quando evolutione æquivocationis quæ in voce scientiæ occurrit, se præparat ad tractationem de scientia Dei: *Scientia hic abstractissimè sumitur præscindendo à creatâ & increatâ, & solum significat claram & evidentem ac perfectam cognitionem seu perceptionem veritatis, seu objecti scibilis, sive illa perceptio fiat per qualitatem sive per substantiam sive cum effectione & receptione, sive absq; his imperfectionibus. Conf. m. Ampliſſ. Dn. D. Bechman. in accuratissimo de scientia Dei tractatu c. 1. §. 13. p. m. 18. & citatum ibid. Didacum Ruiz. disp. 1. de scientia Dei sect. 1. n. 4. qui Teste Francisco de Oviedo de anim. cont. 7. p. 6. §. 3. p. m. 113. in Tomo de scientia, ubi de hac (scientia de objecto conditionato libero disputans) propriam suam eruditionẽ superasse videtur, neq; inter DD. Scholasticos ullum invenit (Oviedo) quem cum hoc doctissimo viro in hac re compareret. Et in hoc significatu excludit quidem adhæſionem circa objectum obscurum occupatam, non tamen est condistinctum scientiæ in secundo significatu modo adductæ, sed ad eam se habet ut excedens ad excessum, amplum ad non amplum.*

§. 5. Ex variis hisce acceptionibus scientiæ nec prima nec secunda, sed sola tertia aliquid momenti in præſenti negotio habet. Licet enim quod attinet primum significatũ, non diffiteamur, etiam ab hominibus haberi posse scientiam futurorum liberorum conditionatorum, huc tamen non quadrat scientia in primo significatu; Confirmatur adsertum quoad priorem partem: Si v. g. Deus revelavit, aut adhuc, si vellet revelaret objectum futurum liberum conditionatum, e. g. hoc: Petrus qui vivet in sequenti seculo, vel qui hodie in peccato mortali vivit, finaliter tamen crediturus est, si ipsi auxilia gratiæ sufficientia dederit, tunc sciremus hoc ita esse futurum, quia Deus falli & fallere nescius illud revelavit. Quoad posteriorem partem probatur ex verbis & sensu quæſtionis, non enim de quacunq; scientiâ, sed de scientiâ divinâ controversia movetur. Quod vero ad secundum attinet significatum quàmvis quæri posset: an sit dabilis scientia sive cognitio evidens discursiva de objecto futuro libero conditionato, si de potentiâ absolutâ Dei

Dei

Dei velimus loqui? quia tamen persuasissimum nobis habemus, eam excedere vires naturales creaturæ, in Deum autem cadere non posse, proinde & illam acceptionem tanquam impertinentem missam facimus. Quid? quod si vel maximè, per impossibile vel possibile, daretur in creaturis, in Deum tamen cadere non potest, quia imperfectionem ponit in habente ipsam (procedere quippe à cognito ad incognitum ponit quandam vacuitatem & potentialitatem ulterius perfectibilem in subjecto) & vel propterea à præfenti tractatione excludenda esset.

§ 6. Circa tertiam acceptionem scientiæ notetur, eam in nullo Ente reperiri adeoque nec in ipso Deo, & propterea in quaestione nostra non absolute vocatur scientia, sed scientia cum addito, scientia Dei. Probatur: Scientia enim pro cognitione intellectuali certâ & evidente sumpta, fatente ipso Gigante sui seculi in Scholasticis Soario, uti eum vocat Rodericus de Arriag. in cursus Philosophici (antiquæ editionis) præfatione ad lectorem, præscindit à cognitione creatâ & increatâ. Ast ubi datur subjectum quod gaudeat scientia quæ neque sit creata neque increata? Certe non nisi in nostris conceptibus, qui unum sibi communem creatori & creaturis cum fundamento in re formant.

§ 7. Non equidem negari potest, dari in Deo scientiam pro cognitione intellectuali certa & evidente sumptam, sed hoc negandum est, dari eam revera in Deo in illâ generalitate, imo in suâ latitudine. Sicuti enim nullum genus utut materialiter verificetur de singulis specierum (an adæquatè an inadæquatè jam non dicam) in suâ generalitate & in latitudine in ulla specie est, sed semper per differentiam contractum, ita & scientia hoc modo accepta nullibi nisi in statu contractiori reperitur. Quia igitur nos in præfenti non loquimur de scientia ut sic, sed de Scientia Dei, ideò & illam acceptionem hinc abesse jubemus.

§ 8. Quando autem restringenda est, commode illud fit per *discursivum* & non *discursivum*, & dici potest, quod quum alia sit scientia discursiva, alia non discursiva, discursiva autem in Deum non cadat, sive sit secundum successionem tantum sive secundum causalitatem *vid. Thom. p. 1. q. 14. à 7. in corp. ubi sic loquitur: In Scientiâ nostrâ duplex est discursus. Unus secundum successionem tantum sicut, cum postquam intelligimus aliquid in actu, convertimus nos ad intelli-*

intelligendum aliud. Alius discursus est secundum causalitatem, sicut cum per principia pervenimus in cognitionem conclusionum: liquidum est, nos intelligere per scientiam Dei cognitionem intellectualem certam & evidentem non discursivam sed neq; sic æquivocationum finis. Etenim scientia modo dicto accepta & explicata rursus vel est habitualis vel actualis. Habitualis est qualitas quædam in intellectu relicta, quæ instar seminis potentiam intellectivam ad ejusdem speciei actus eliciendos faciliat, & sic ad facile fieri actuum concurrat. Quod si ex actibus præcedaneis genita est, ad similes inclinat intellectum; si immediate infusa, rursus similes sibi producit. Actualis verò est ipsa actualis notitia certa, evidens, & non discursiva, sive spectetur ut principium habitualis effectivum, sive ut ab habituali principiatum.

§. 9. Deo non competere habitualem scientiam nostram, in propatulo est, cum sit accidens quoddam ab intellectu tanquam actus à potentiâ sua receptum & sic realiter à subjecto differens, eique unitum realem importet compositionem. Sed tale quid de actualissimo & perfectissimo Deo affirmare non possumus citra blasphemiam crimen. Dices: depurandos etiam hinc terminos, & ponendam esse in Deo habitualem scientiam, non quidem formalem, qualem nos descripsimus, sed virtualem, cum Deus idem per suam simplicissimam essentiam præstare possit, quod intellectus creatus beneficio scientiæ habitualis, & sic æquipollet intellectus divinus intellectui creato habitu scientiæ instructo. Sicuti enim nunc concipimus Deum ut actum primum, nunc ut actum secundum, quamvis revera actus primus in Deo non sit, & propter nostrum intelligendi modum, nihilominus tamen solemus Deo actum primum & secundum tribuere, ita & in præsentis illud possumus salva orthodoxia facere. &c. Res ipsa salva est, & quo ad rem hæc objectio non contradicit sententiæ nostræ. concedimus enim utraque manu Deum id posse sine ullo superaddito, per simplicissimam suam Entitatem, quod creaturæ per varia superaddita præstant; neque aliud vi objectionis erit scientia habitualis virtualis in Deo, quam ipse intellectus divinus in quantum concipitur facillimè posse cognoscere evidenter & sine discursu objectum propositum. Lis ergo omnis in modum loquendi resolvitur, qui, ne quis ansam errandi arripiat, qui vim terminorum non penetrat, sine ullo veritatis dispendio omitti potest,

§. 10.

§. 10. Restat ergo ut de solâ actuali scientiâ nobis h. l. sermo sit. Sed cum scientia actualis modo non uno dicatur, & hanc æquivocationem tollemus. Scilicet (α) quædam scientia actualis, est actus realiter productus & in subjecto à se realiter distincto receptus, qualis est actualis scientia in homine (β) quædam vero est actus realiter improductus & irreceptus, sed ipsa essentia ejus, cujus actus dicitur, interim à nobis per modum actus producti & recepti concepta. (γ) potest etiam sumi in præcissione, prout est actualis cognitio à producibilitate & improducibilitate abstrahens h. e. neutram in sua ratione includens per utramq; tamen contrahibilis. Postrema hæc acceptio rursus non nisi in nostris conceptibus est, & sic esse objectivum in intellectu tantum habet. Prima plane exulat hoc loco, cum realem compositionem ex subjecto & accidente secum trahat, & inhabente eam vacuitatem quandam per perfectionem de novo accedentem complebilem supponat. Reliquum igitur est, ut media significatio scientiæ actualis, quo est revera actus improductus, concipitur tamen per modum producti, hic intelligatur. Quæ si quandam alicui videri possit importare imperfectionem, vacuitatem, potentialitatem, componibilitatem, illa non erit intellectui divino intrinseca & realis, sed extrinseca & rationis quæ tantum abest, ut in Deo eam ponat, ut contra luculentissimum de incomprehensibili perfectione Dei & summa nostri intellectus eam non valentis assequi imperfectione testimonium perhibeat.

§. 11. Quando igitur quæritur: An Deus sciat? hoc quæritur: An Deus certò, evidenter, sine omni discursu, aut actu producto, cognoscat objectum illud de quo jamjam sermo erit? Neq; hoc diffitetur Vir ille clarissimus cum quo nobis deinceps negotium erit, quando in meletem. *disp. ex Philos. select. volum. 1. disp. 30. tb. 2.* in quâ de modo scientiæ divinæ agit, rectissime scribit: *Modus scientiæ divinæ est universalissimus; perfectissimus; comprehensivus, quidditativus, adequatus, clarus & distinctus; verissimus; certissimus & infallibilis, immutabilis; SIMPLICISSIMUS; non per compositionem aut divisionem NON PER DISCURSUM, non à priori aut posteriori, non per speciem intelligibilem intellectui superadditam. Conf. Eund. volum. 1. disp. 29. tb. 2.*

§. 12. Cum autem scientia essentialem dicat habitudinem ad rem cujus est scientia, est enim scientia alicujus scibilis scientia; pro

pro diversitate objectorum multiplex solet in Deo concipi scientia. Quamvis enim ut loquitur Svarez ubi supra, n. 33. *in Deo una tantum sit scientia, eaq; simplicissima, formaliter & eminenter continens omnem perfectionem simpliciter intellectualis virtutis, secundum banc tamen in plures scientias per rationem & conceptus inadequatos à nobis distinguitur.* Fundamentum autem arripit noster intellectus ex diversitate objectorum ad quæ divinus intellectus alio atque alio modo terminatur. Objectum scibile autem respectu divini intellectus solent constituere aliud primum aliud secundarium. Primum dicunt ipsum Deum. Ille enim inter omnia intelligibilia est perfectissimum, duratione primum, adæquans sua perfectione ipsam potentiam & actum cognoscentem. *Conf. Ampliſſ. Dn. Bechm. ubi supra c. 2. & ibi citatum Gabr. Biel. in 1. dist. 35. q. 3.* Secundarium vocant quicquid extra Deum est scibile. Primum objectum scientiæ divinæ à nostrâ quæstione jam per hoc exclusimus, quod hoc non sit futurum, uti quidem futurum h. l. accipimus, ne dicam libere futurum sub conditione.

§. 13. De secundario autem disquiri posset an detur? Negativa solet tribui Aristoteli & Commentatori *vid. B. Slevogt. dist. th. 17. §. 10. p. 378*, quæ ratione hæc svaderi potest, quod intelligibile sit intelligentis perfectio intellectusque transmutetur in intelligibile non quidem crassâ quadam & Physicâ transmutatione, sed intentionali, juxta illud: *Intellectus intelligendo fit omnia.* Non vacat jam in mentem Aristotelis & Commentatoris inquirere *vid. itid. Slevogt. l. c. §. 12. p. 380.* ad rationem dicendum, si quicquam, non aliud per eam evinci, quàm Deum non eodem plane modo cognoscere objecta extra se, quo objecta quæ extra cognoscuntur à creaturis: per hoc enim discrimen intellectus finiti & infiniti insinuatur, quod ille sit in potentia ad species ab objectis recipiendas, per quas in actu primo completo constituatur & ad quarum receptionem intentionaliter immutetur, cum de se sit instar tabulæ nudæ. Infinitus vero intellectus, quia est infinitus omne etiam intelligibile debet cognoscere, jam vero quia creature sunt intelligibiles E. debet illas cognoscere. Intelligit autem eas per simplicissimam suam Entitatem, non autem per species quasdam ab iis acceptas determinatur, neque est in potentia ad illas, & hinc longe eminentiori modo easdem cognoscit. *Scite Thom. p. 1. q. 14. à 2. 2m quod intellectus perficiatur ab intelligibili, vel assimilatur*

latur ei, hoc convenit intellectui, qui quandoq; est in potentiâ quia per hoc quod est in potentiâ, differt ab intelligibili & assimilatur ei per speciem intelligibilem, quæ est similitudo rei intellectæ & perficitur per ipsam, sicut potentia per actum: Sed intellectus divinus, qui nullo modo est in potentiâ, non perficitur per intelligibile, neq; assimilatur ei, sed est sua perfectio & suum intelligere.

§. 14. Supposito ergò dari objectum secundarium scientiæ divinæ, porrò quæritur, quod duplex illud? ut tot duplex etiâ scientia divina constituatur secundum nostrum concipiendi modum. Hic jam dissentiunt autores, aliis duas, aliis tres constituentibus classes, & per consequens illis duplicem, his triplicem ponentibus scientiam divinam. Qui tria faciunt objecta secundaria divinæ scientiæ, ita procedunt: Antequam quicquam ex statu meræ possibilitatis in actum objectivum à Deo educeretur, necessariò sese menti divinæ fistebant omnia quæ nullam contradictionem & repugnantiam essendi importabant. Ex horum numero Deus elegit quædam & absolutè determinavit illa in actum entitativum aliquando deducere. Simul autem intuitus est quædam, quæ quidem non erant determinatè futura & absolutè decreta, nihilominus tamen si hæc vel illæ circumstantiæ applicarentur à creaturis libere agentibus, extra causas essent ponenda. v. g. Vidit Deus ab omni æternitate quod Tyrii, si ipsis signa illa obtigissent, pœnitentiam fuerint acturi, licet hoc nunquam futurum esset absolutè. Ex diversa terminatione ad triplicia hæc objecta secundaria scientia divina ab his Authoribus constitui solet triplex.

§. 15. Sed lubet ipsa verba horum Authorum de triplici hac scientia in medium afferre. *Martinus Becanus Theol. Schol. tom. 1. tr. 1. c. 10. q. 1. concl. 1. p. m. 23. Triplex, inquit, in Deo scientia constitui potest. Una merè naturalis: altera merè libera, tertia media. Naturalis est quâ Deus ab æterno ante omne liberum decretum voluntatis cognovit res omnes possibles. Libera, qua post decretum suæ voluntatis, absolutè & determinatè cognovit omnes res futuras. Media, quâ ab æterno non absolutè, sed sub conditione cognovit, quid homines & Angeli facturi essent, pro sua libertate, si cum his vel illis circumstantiis in tali vel tali rerum ordine collocarentur. Una ergo possibilem scientia est: due futurorum. Et earum altera conditionata, altera absoluta. Rationem hujus denominationis dant hanc: Scientia merè naturalis dicitur tum quia omnem li-*
B berum

berum actum voluntatis antecedit, tum etiam quia Deus necessa-
riò & naturaliter per eam cognoscit res possibles. Scientia mere
libera dicitur, tum quia sequitur liberum actum divinæ voluntatis,
tum quia potuisset Deus non cognoscere res futuras, si nimirum
statuisset eas non producere. Media dicitur, quia partim natu-
rali, partim liberæ similis est. Naturali quidem, quod æque præce-
dat omnem actum liberum divinæ voluntatis; Liberæ, quod po-
tuisset non præscire ea, quæ Angeli & homines reverà facturi sunt,
si pro suâ libertate non fuissent ea facturi, sed aliquid aliud *vid.*
eund. concl. 3. p. m. 24. & citatum apud eum Molinam.

§. 16. Ex quibus patet (1.) objectum mediæ scientiæ consti-
tuiti futura conditionata, principium proximum liberam volunta-
tem creaturarum agnoscentia. Alias monente *ibid*: Becano n. 6. à
nonnemine sub sphæram objecti scientiæ mediæ rediguntur, quæ-
cunq̄ue sub conditione futura sive à principio libero sive à natu-
rali dependant. (2.) Ex eodem fonte fluit, quoad rem coincidere
in hâc sententiâ scientiam simplicis intelligentiæ quam aliàs etiam
vocant simplicem item simplicis notitiæ teste Excellentissimo Dn.
Johann Christophoro Hundeshagen/ Logic. & Phil. prim. P. Publ.
Celeb. Patrono & Præceptore nostro Venerando. in peculiari di-
sputatione de Scientiâ Dei mediâ §. 1. & naturalem, visionis item
& liberam. Simplicis intelligentiæ enim scientia solet dici intelle-
ctus divinus comprehendens omnia possible sub reduplicatione,
non autem secundum actuales pro aliquâ differentiâ temporis exi-
stentias: Visionis scientia contra dicitur, quâ comprehendit ea
quæ actualem existentiam habent in aliquâ, sive præsentis sive futu-
ri sive præteriti temporis differentia, in quantum eam habent. (3.)
Quæri hic posset ex Becano, si objectum scientiæ mediæ constitu-
unt tantum futura dependentia à libero arbitrio creato sub condi-
tione, quorsum & ad quam scientiam Dei ex tribus commemora-
tis referre velit futura conditionata, dependentia à principio na-
turali; A mediâ ipse hæc excludit. Ad liberam non spectant, quia
sub hanc cadunt absolutè futura. Neque etiam ad naturalem per-
tinere videntur, adæquatum enim ejus objectum constituunt pos-
sibilia sub ratione possibilitatis. At hæc futura conditionata à cau-
sis naturalibus, formaliter spectari debent sub ratione futuritionis
conditionatæ à causis naturalibus dependentis, non autem sub ra-
tione possibilitatis.

§. 17. Illi contra: inter quos ab Amplissimo Dn. Beehm. in laudato tractatu c. 12. §. 1. referuntur Valentia, Vasquez Bellarminus & Salmero, qui duplicem tantum faciunt scientiam Dei, aliter procedunt: Neque enim prius objectum in primarium & secundarium distinguunt, sed objectum scientiæ divinæ ut sic distribuunt in id quod aliter se habere nequit, & id quod aliter se habere potest. Eorum quæ se non possunt aliter habere, scientiam, vocant naturalem, & ad eam revocant (α) ipsum Deum. (β) quælibet extra Deum possible sub ratione possibilitatis spectata. Utut enim possible hæc, quæ præter Deum dicuntur, naturaliter & necessariò absolutè non existant, sed contingenter cum ipsis aliter se habere, & non existere non repugnet, omnia enim habent esse participatum & dependent ab influxu conservativo Dei: Nihilominus tamen repugnat ipsis, ut à possibilitate in classem impossibilium degenerare queant, & manifestam implicat contradictionem, possibile sive id quod fieri non repugnat & esse potest, esse vel fieri impossibile sive tale quod fieri repugnat & esse nequeat, & propterea rectè ad scientiam naturalem pertinent. Eam autem quæ circa objecta quæ se aliter habere possunt, versatur scientia, vocant scientiam liberam. Etei objiciunt omnia extra Deum in aliqua temporis differentiâ, existentia, sive ea fuerint, sive sint, sive futura sint, idque vel absolutè vel conditionatè.

§. 18. Et hi mediam scientiam inter Naturalem & liberam non admittunt si propriè sumuntur: (Alias si scientia necessaria minus propriè sumatur pro ea quæ antecedit decretum, & libera pro ea quæ posterior est decreto, media inter eas dici potest, cum nec antecedit nec sequatur decretum, sed illud concomitantè includat tanquàm unam è conditionibus.) Ratio est, quia π naturale & liberum rationes contradictorias involvunt: Naturale enim est quod non potest, liberum contra, quod potest aliter se habere. Jam vero inter contradictoria non datur medium. Si quæras quorsum referendum sit objectum scientiæ mediæ sive futura libera conditionata, respondebunt illa futura dupliciter posse spectari (1.) formaliter sub ratione futuritionis in quantum si conditio impleretur actum entitativum acquirerent (2.) non sub ratione futuritionis, sed possibilitatis, in quantum ipsis non repugnat existere casu quo impleretur, posita, à quâ suspenduntur, conditio. Priori consideratione integrabunt objectum scientiæ liberæ; posteriori

vero ad scientiam Dei naturalem pertinebunt. *Conf. Georg. de Rbo-*
des Theol. Schol. tom. 1. tr. 1. disp. 3. q. 4. sect. 2. §. 1. p. 97.

§. 19. Quamvis autem utriusque sententiæ Patroni quoad rem
sibi non adversentur, accuratiùs tamen hi posteriores loqui &
sentire videntur, idque ob rationem in §. superiori allatam. Inte-
rim tamen loquemur cum priori sententia in subsequituris, quia
modò ille loquendi nonnullis fortè usitator, & ut eò melius Autho-
ri cum quo res erit contradicamus. Ille enim etiã negat dari scien-
tiã mediam, & sic videri poterat cum posteriori hãc sententiã face-
re, sed ille plane rem ipsam negat, objectum sc. scientiæ mediæ esse
scibile à Deo ante decretum suum, cum hi non negent objectum
illius scientiæ esse à Deo ante decretum tale scibile, sed tantum ne-
gent, posse illud objectum, mediam quandam scientiam inter na-
turalem & liberam constituere, cum sit diverso respectu nunc ad na-
turalem, nunc ad liberam referibile.

§. 20. Quibus præmissis non potest obscurum esse de qua
scientiã Dei nos in quæstione proposita loquamur. Eo ipso enim
dum quærimus, An Deus sciat quæ à creaturis liberis sub condi-
tione futura sunt, insinuamus, nos loqui de scientiã Dei mediã &
quidẽ ex Becani hypothese adæquatum ejus objectũ proposuimus,
& quærere: An Deus hæc futura sciat, idem est acquærere: An detur
scientia mediã. Ex aliorum vero hypothese qui objectum scientiæ
mediæ faciunt quicquid sub conditione est contingens, inadæqua-
tum tantum in quæstione objectum scientiæ mediæ est propositum.

§. 21. Sed ut melius intelligatur objectum scientiæ mediæ,
diximus (1.) illud esse futura (2.) à creaturis liberis (3.) sub condi-
tione. De singulis breviter agemus. Futurum *docente Johanne*
Duns Scoto in 2. Pbyf. Arist. q. 13. p. m. 229. sumi potest tripliciter (a)
pro eo quod est & erit sine successione temporis sicut dicimus Deus est, &
hoc est improprie quia in eternitate non est prius nec posterius, cum ater-
nitatis sit interminabilis possessio vitæ tota simul & perfecta ut patet (1.)
de consolatione, & ideo omnia præterita & futura sunt equè præsentia
in Deo, imò multo perfectiori modo quam aliquid sit præsens mihi cum
Deus sit indistans cuilibet morosæ durationi. (ß) pro eo quod est & erit
cum temporis successione, ut creaturæ præsentis circa Deum, ut calum,
homo, & hujusmodi. (γ) pro eo quod nondum est, sed erit. Sed cum
dupliciter aliquid nondum sit, sed erit, proinde futurum in tertio
hoc significatu dupliciter porrò dicitur (1.) pro eo quod nondum
est

est, fuit tamen & erit, quomodo v. g. corpus Abrahami in extremo die reproducendum, est futurum (2.) pro eo quod nondum est, nondum fuit, sed erit; quomodo v. g. in numero futurorum est homo post mensem generandus.

§. 22. In nostra quaestione non intelligimus futurum in primâ & secundâ acceptione Doctoris subtilis, sed in tertiâ. De eo quaeritur quid sit? *Petrus Hurtadus de Mendoza disp. 9. de anim. sect. 6. subsect. 1. §. 36. p. m. 124.* abstractum ejus, futuritionem, dicit esse existentiam rei in instanti sequenti connotando carentiam sui in instanti præsentis: *Georgio de Rhodes theol. Schol. tom. 1. tr. 1. dis. 3. q. 3. sect. 1. est coexistentia rei & temporis sequentis.* juxta Hurtadum ergo Futurum est, id quod existet in instanti sequenti connotans carentiam sui in instanti præsentis. Juxta Georgium vero est id quod coexistet temporis sequenti. Præferenda tamen videtur descriptio Hurtadi. Nam si ei, quod verba important insistere velis quicquid etiâ sit de mente ejus, descriptio Georgii de Rhodes competet futuro etiam in prima & secunda Scoti acceptione significato. Etenim & Deus & Cælum sunt aliquid quod coexistet temporis sequenti, & quicquid coexistit *Nunc* præsentis, supposito quod duraturum sit, coexistet utiquè *Nunc* sequenti. *Mendozæ* autem descriptio non nisi de futuro in tertio significato Scoti verificari potest.

§. 23. Sed non possumus diffiteri, quod etiam *Mendozæ* descriptio, nisi de futuro in tertiâ significatione Scoticâ, prout præscindit ab eo quod nec est, nec fuit, sed erit, & ab eo quod fuit, non est, sed erit, intelligatur, vix satisfaciat, nihil enim aliud importat quam rem quæ nunc non est postea tamen erit. Et si futurum ita quis sumat, ei ex assè satisfaciet. Quod si verò aliquis illud demum futurum dicat quod nec fuit unquam, nec est, sed aliquando erit, illi non poterit satisfacere, cum nihil neget quam existentiam rei in *Nunc* præsentis. Et sic dici forsan posset: Futurum esse id quod nec fuit, nec est, sed erit; futuritionem autem esse existentiam rei in instanti sequenti, connotando carentiam ejus in instanti præsentis & præterito. Sed hæc dependet ab acceptione $\tau\delta$ futuri.

§. 24. Cum autem futurum, ut vidimus, adhuc in nullitatis statu lateat, & ab eo per aliquod principium in actum entitativum sit vel esset reducendum, pro ratione hujus Principii, futurum suam quoque sortitur denominationem, ita ut si Principium sit ex nume-

ro naturaliter agentium, ipsum futurum vocetur necessarium, si vero principium sit liberum agens futurum vocetur Liberum. Quamvis enim si ab ipsis existentibus rerum denominatio sit petenda, futura ad unum omnia possint dici contingentia & libera, cum ita sint, ut ipsis non esse non repugnet, dependeant etiã à causa libere agente & conservante, neque ullum daretur aut dabile esset futurum necessarium; Solus enim Deus est necessariò, sed non est ex numero futurorum: nihilominus rectè à principio extrinseco petitur differentia, ut distingvere liceat inter futura necessaria & libera. In præsentia futura per causas naturales & ad unum determinatas non attendimus; sed illa tantum quæ futura per causas liberas, quæ positivis omnibus ad agendum prærequisitis maneant ad per se agere & non agere, agere hoc & illud, hoc & illo modo indifferentes.

§. 25. Cum autem talia principia libera non dentur nisi tria unum increatum, Deus, duo verò creata, homines & Angeli, sequelramus rursus à præsentia tractatione agens liberum increatum, & tantum ad creata, maximè homines, nostras meditationes intendimus. Et hinc in quæstione mentionem fecimus creaturarum libere agentium.

§. 26. Tripliciter autem potissimum ab homine ut principio libere agente potest aliquid esse futurum (α) per actus elicitos immediatè ab ipsa voluntate (β) per actus aliis potentiis executricibus voluntatiq̄e subditis imperatos (γ) per impedimentum causis necessariis positum v.g. combustio domus; omnia hæc sub futuris à principio libero agente comprehendimus. Cum verò creature liberæ dupliciter causare possint effectus suos (1.) absolutè determinatè (2.) Conditionate sive sub conditione: ita & futura libera alia sunt absoluta, quæ sc. erunt nulla supposita conditione, alia autem sunt conditionata quæ erunt sub certa tamen conditione, seu ut loquitur *Georg de Rhodes tom. 1. tr. 1. dis. 3. q. 4. sect. 1. p. 94. futurum conditionatum est, quod revera erit ex suppositione quod ponatur conditio aliqua. Futurum absolutum dicitur, quod erit independenter ab omni conditione. Hæc futura quando à quâdam potentiâ attinguntur v. g. à potentiâ intellectivâ, vocantur objecta conditionata futura libera, & propositiones de iis formatae vocantur propositiones conditionatae non quod ipsæ sint necessariae & illativæ conditionatae sed quod objectum respiciant conditionatum, quare melius vocarentur propositiones de objecto conditionato. Neque enim*

enim

enim opus est, ut sint veræ ratione consequentiæ & sint illativæ, sed sufficit si sint veræ ratione consequentis & sint enunciativæ. Nos non de absolute, sed conditionate futuris agemus.

§. 27. Et quamvis aliàs monente Francisco de Oviedo *ubi supra* punct. 6 §. 1. n. 2. p. m. 111. propositiones omnes de objecto conditionato soleant vocari de futuro conditionato & sic sub futuris conditionatis contineantur. (1.) propositiones de præsentem conditionato, in quibus affirmatur actu aliquid existere sub certa conditione v. g. Si Petrus domi est, scribit, si nunc haberem illum librum ad manus, statim evolvere. (2.) propositiones de præterito conditionato, in quibus affirmatur quod fuisset aliqua res in tempore præterito, si talis conditio esset posita, vel quod fuit, si posita sit conditio v. g. Si Patrem hoc rogassem mihi dedisset, vel si Petrus heri petiisset, Pater ipsi dedit. (3.) Propositiones de futuro conditionato v. g. si cras pecuniam accepero, libros emam: vel si habiturus essem pecunias, libros emerem, nos tamen non nisi in tertiâ & propriâ acceptione eas in præsentem intelligimus. Hæ propositiones sunt in duplici differentia. Aliæ sunt quarum conditio aliquando actum objectivum est habitura reipsâ, & proinde de facto erunt. Quomodo se habet hæc: Si Adam peccabit, Christus incarnabitur. Aliæ vero sunt quæ nunquam de facto erunt, quia conditio ipsarum nunquam ponetur, essent tamen aliquando futuræ, si illa conditio poneretur. Et tales vocantur purè conditionatas v. g. Si Tyrii vidissent signa, conversi fuissent. Si David apud Ceilitas mansisset, traditus fuisset. Nos ab utroque hoc futuro præscindimus, & loquimur de eo sive ipsius conditio sit ponenda aliquando sive minus.

§ 28. Futura sub conditione à principio creato libero ex triplici habitudine conditionis ad futurum sive objectum tripliciter possunt distingui. Interdum n. (α) Conditio necessariam habet connexionem cum objecto futuro, quod quoties usu venit, propositio est illativa & vera ratione consequentiæ v. gr. in hac. Si Petrus cras in undas se præcipitem dederit, madefiet. Interdum (β) Conditio non nisi contingentem cum objecto habet connexionem. Et tunc propositio non est illativa, nec vi consequentiæ vera, quia illatio, ut bene notat Mendoza mox citandus, denotat necessariam connexionem effectus cum causa, consequentis cum antecedente, sed merè enunciativa & vi consequentis vera. v. g. Si Deus hunc Turcâ vocaverit, consentiet illi vocationi. Hic enim minus bene infero.
Deus

Deus vocabit E. Turca consentiet, cum positâ vocatione tanquàm conditione indifferens sit ad consensum & dissensum. Interdum (γ) vero nulla inter objectum & conditionem intercedit con-
nexio. Futura conditionata primi generis vocantur cum addito conditionata necessaria, secundi generis dicuntur conditionata contingentia, & tertii tandem ordinis vocantur futura conditio-
nata disparata, non autem futura conditionata absolute & sine ad-
dito, quia ut acutissime observat *Mendoza ubi supra sect. 6. subsect. 5. n. 28. p. m. 135. non est propositio hypothetica, in qua res significata per hypothesein non est aliquo modo principium aut conditio rei futura. Quare quando ponitur conditio, à qua non pendet effectus, tunc nec est propositio hypothetica, neq; effectus ille est conditionatus respectu talis conditionis, ut si quis dicat, si Papa dormit Roma, Turca saltat Constantinopoli, ubi magis denotatur coexistentia utriusq; rei quàm vera conditio alterius ad alteram.*

§. 29. Tandem quæritur, an futura hæc à Deo ante decretum suum prædeterminans cognoscantur? Hactenus enim plerique cum Thomistæ tum Scotistæ, Lojolitæ, Reformati & Nostrates concedunt, Deum certo præscire hæc futura. Cum autem porro quæritur quomodo ea præsciat, tunc scinduntur Authores. Sunt qui dicunt, nulla futura contingentia conditionata, etiã nondisparata, posse certo cognosci à Deo ante omnia sua decreta, sed omnia in decretis conditionatis, quæ circa singula habet. *Ita Augustinus Gibbon Theol. Schol. tom. 1. tractu 4. disp. 27. dubio 3. pag. 549. & alii.* Molina teste Georgio de Rhodes vult, ipsa sciri in ipsa entitate voluntatis super comprehensa. Vasquez & Lessius teste Augustino Gibbon ubi supra, distinguunt inter futura conditionata, quorum conditio est antecedens, & aliquo modo conducens ad eventum. (Sunt quæ supra insinuavimus nondisparata) & inter conditionata purè disparata: Illa, docent, certo cognosci à Deo ante omnia sua decreta efficacia, de his autem negant. Fonseca autem & Arriaga teste eod. futura hæc conditionata etiam disparata cognosci à Deo in seipsis sive in veritate sua objectiva ante omne decretum affirmant.

§. 30. Quicquid sit de his opinionibus, & si quæ sunt aliz, nos in præsentî illud negamus, quod Deus in decreto prædeter-
minante demum hæc futura sciat. Non quidem negamus antecede-
dere, secundum nostrum concipiendi modum, quoddam de-
cretum

cretum divinum ipsam futuritionem contingentium conditionatorum, sed negamus in illo decreto tanquam medio & ratione cognoscendi, ipsam futuritionem cognosci, cum hoc decretum non sit nisi prærequisitum ad futuri conditionati existentiam concurrens, & dicimus, ideò Deum præscire hæc futura, quia ipsa tale esse sint aliquando habitura, & non illa tale esse, esse habitura, quia Deus prævidit, & prædeterminavit. Prius assertum, quod erat, antecedere quoddam decretum divinum ipsam futuritionem, probatur, quia futura illa non prius determinatum esse habere possunt, quam causæ libere videantur se determinavisse ad hanc oppositionis partem. At verò causæ secundæ non possunt videri in quam partem se determinaverint, nisi Deus prius decretum illud, de præbendo concursu universali cuique creaturæ pro modo capacitatis & exigentiæ suæ, formarit: ratio est, quia sine hoc decreto (stante quod Deus concurret) se non possunt determinare; alias essent independentes à concursu causæ primæ eidemque non subordinarentur. Posterius vero adsertum, quod erat, in hoc decreto non posse illa videri futura, probatur, quia decretum hoc v.g: Volo cum omnibus creaturis concurrere pro cuiusque exigentiâ, cum naturalibus naturaliter, cum liberis liberè, neutiquam determinat ad alteram partem, sed habet se per modum prærequisiti ad determinationem à creaturis ipsis liberè factam, adeoque indifferentem adhuc & indeterminatam causam secundam relinquit. Quod ipsum in hac doctrina probè tenendum, apparet enim ex eo, quomodo, licet homo seipsum determinet, & non prædeterminetur à Deo, adhuc tamen sit dependens à concursu divino & minimè per hoc eximatur à censu dependentium, uti quidam nobis perperam ex nostra sententiâ sequi tribuunt, cum ad huc rectè omnia esse futura possint dependenter à decreto Dei, non quidem prædeterminante, sed concurrenti cum voluntate ad effectus, futuros, absolute, ad conditionatos, conditionate.

§. 31. Similiter non negamus quod ipsam futuritionem antecedit decretum Dei quod habeat se concomitanter cum ipsa determinatione voluntatis sive principii liberi agentis & sit comprincipium sive concausa, universalis tamen, futuritionis effectus, & exprimi potest hoc modo: Concurram vi mei decreti universalis, de concursu præbendo ad quasvis operationes, etiam ad hanc numero actionem, quandoquidè causa secunda meum concursum universale liberè

C

liberè

liberè ita determinaverit. Et hoc decretum licet concipiatur priusquam futuritio formalis, non tamen concipitur antecedere determinationem illam, qua voluntas se ipsam liberè determinat, sed eam quasi sequitur, ideò enim Deus agit actum illum, quia cum voluntas agit, & non quia Deus agit, ideo voluntas agit; & magis propriè Deus dicitur coagere voluntati talem actum causando, quam voluntas dicatur coagere Deo, uti accuratissimè, ut solet, B. Slevogt. *disp. 4. de indifferent. volunt. §. 46. p. m. 656. ex Gregor. de Ariminio 2. sent. dist. 27. q. 1. monet.*

§. 32: Probatur autem nostra assertio contra hos Prædeterminantes, quod Deus in decreto prædeterminante non sciat futura illa (1.) quia tale decretum determinans in ordine ad creaturam tanquam agens liberum non datur; ergò in illo non potest scire illa. Prius probatur; quia cum illâ determinatione non potest stare libertas creata, si sumatur non pro libertate à coactione, sed pro libertate ab intrinsecâ necessitate. Nam Physica illa prædeterminatione inducit necessitatem antecedentem, quæ cum libertate stare non potest. Est autem Necessitas antecedens, quando effectus dependet à Causâ jam ad unum determinata: sicut comitans sive subsequens est, quæ oritur ex ipsa positione effectus, non autem ex causa ad unum determinata. Determinata autè est ad unum voluntas creata, per Physicam illam prædeterminationem, à quâ infallibilitatem effectus suspendunt, cum necessario agat illud unum ad quod impellitur. Conf. Amplis. Dn. Joh. Christoph. Hundeshagens P.P. Præceptorem nostrum colendum in *Disp. laudat à de scientiâ Dei §. 17.* Notanter autem dico si sumatur non pro libertate à coactione, sed pro libertate ab intrinsecâ necessitate. Sunt enim ex Reformatis, ut Chamier & Camero, qui teste B. Slevogt. *disp. 1. de indifferentia voluntatis π. 6. p. m. 556.* putant salvari libertatem factam tectam in homine, dummodo fit liber à coactione. Sed ut melius intelligatur natura hujus prædeterminationis eam sic accipe à Johanne Debrecino in *triad. Exercit. Schol. de Scientia Dei Exerc. 3. d. 5. n. 2. p. m. 158.* Neutra hæc necessitas libertatem, contingentiam, aut casum, in causis abolet: Verùm ita ordinat, attemperat causas secundas ipsamq; libertatem voluntatis humanæ, Non quidem cogendo, interim tamen intrinsecè & Physicè, & per objecta intellectui foris monstrata inclinando, molliterq; flectendo, ut eligat homo spontaneo motu vel repudiet, quod Deus ab æterno justus decreverit. Et rursus ubi supra a. 2.

n. 9. p. 179. *Deus concurrit tum Ethicè sive moraliter suadendo flectendo & applicando eas ad operandum, tum positivè motu prævio & prædeterminante i. e. actiones causarum secundarum prædeterminando, excitando & ad objecta certa ac specifica applicando.* Qua cum prædeterminatione quomodo stare possit libertas voluntatis humanæ non video, ipse quidem hoc dicit sed non probat, nec explicat. Sanè si Deus hominè prædeterminat, quomodo ipse se indifferenter determinare possit ad agendum vel non agendum hoc vel illud agendum, hoc vel illo modo agendum, in quâ indifferentiâ idem *n. 15. n. 6. p. m. 213.* formalem rationem libertatis arbitrii humani constituit, ipse viderit.

§. 33. Probatur (2.) quia ante decretum illud habent determinatam h. e. non vagam veritatem, cum inter duo contradictoria non detur medium v. g. Ponamus has duas propositiones ante tale decretum Dei: Petrus convertetur, si vocabitur, Petrus non convertetur si vocabitur. Altera harum determinatam habebit veritatem aut non, si illud habetur intentum, si hoc, tunc inter contradictoria admittetur medium.

§. 34. Probatur (3.) eadem veritas ex eo, quod si determinet Deus causas secundas ad suas operationes, ita ut posita illa determinatione non possint non illud, ad quod determinatæ sunt, producere, tunc sequeretur Deum prædeterminare ad peccata, & sic Deo, non creaturis imputabuntur peccata, & hæc se excusare poterunt, quod à Deo ad peccandum sint determinatæ, ita ut amplius in ipsarum potestate non fuerit non peccare. Neque hic juvat distinctio inter prædeterminationem ad Entitatem & substantiam actus peccati ut Actus est, & ad malitiam ei adhærentem, non illo, sed hoc modo prædeterminantem esse peccati causam. Si enim Deus causa per se est, ejus cum quo necessariò connectitur malitia, & quidem talis causa quæ ita efficaciter inclinatur inferiorem ut non possit non ad talem actum concurrere, sequitur ultro, etiã Deo imputandam malitiam quæ cum illo actu necessariò cohæret, uti exemplis variis ex sana ratione petitis, ni res clara esset & brevitatis ratio habenda, probari facilè posset. Argumentor autem hoc modo: quicumque suadet, flectit & applicat voluntatem hominis ad actionem cum quâ illegalitatem quandam necessariò scit esse connexam, ita ut ea non possit resistere huic svasioni & applicationi, ille utique merito audit causa per se hujus illegalitatis. Atqui

C a

Deus

Deus ita svadet &c: E. Conclusio est blasphema & à Christiano non toleranda. Minor est eorum, qui in decreto prædeterminante futura contingentia conditionata sciri autumant. Major est certa, quia qui actum illegalem committit, si non liberè committat non audit causa peccati, sed is demum qui ipsum ad talem libere determinavit.

§. 35. Hanc vero sententiam gravi censurâ excipit Vir Clariss. Adrianus Heereboord. Philosophus Batavus, in suis meletematicis Philosophicis, *disp. ex Philos. select. volum. 1. disp. 30.* dum postquam th. 3. ex mente suâ scientiam Dei, quàm vocant, simplicis intelligentiæ & visionis explicasset, subjungit statim eâdem thesi: *Præter has duas (simplicis intelligentiæ & visionis) tertiam quandam in Deo scientiam excogitarunt Jesuitæ, eamq; avidè arripuerunt Remonstrantes, per quàm ante omne decretum suæ voluntatis prædeterminantis actum futurum, cognoscat, quid liberum arbitrium creatum facturum sit, si in talibus circumstantiis constituatur: Oppositum cogniturus si oppositum voluntas creata, ut potuisset, ita voluisset facere. Una ergo juxta hos est possibilitium scientia, nempe simplicis intelligentiæ; sed due sunt futurorum, altera absolute, quæ vulgo visionis, altera sub conditione, quæ conditionata dici solet: Hæc cum nec naturalis sit præcisè, nec libera, sed respectu objecti libera, respectu subjecti naturalis, neutram & mediam eam vocarunt, qui invenerunt: Nam de genuino illius parente, haud segnius ac de puero vivo cum Salomone meretrices, ipsi inter sese certant Jesuitæ, Fonseca, Molina & alii, dum quisq; cerebello suo de partu tam generoso ambitiosè gratulatur, ac alter alteri laudem præreptum it. Hinc censura ejus: Verum enim verò, inquit, si Monstrum hoc penitiùs inspexeris, nihil hic nisi antiquorum terminos, & Pelagianorum cramben reponi videbis, nam id circo tanto molimine adstruitur scientia hæc media, ut ei superstruatur prædestinatio ex fide aut operibus prævisis, & Liberi arbitrii idolum super Gratiâ eleveatur. Hinc non secus ac si cum hydrâ Lernæâ sit congressurus, pergit: Sed enim operæ pretium fuerit variis argumentis monstrum hoc confodere, quod omisis argumentis ex Scriptura petitis, solidis ex Philosophia rationibus effectum dabimus.*

§. 36. Videbimus jam quam sint solidæ ex Philosophia rationes, quibus hoc se affecuturum sperat, modo hoc rursus monemus; non omnes scientiam mediam facere tertium scientiæ divinæ distinctionis membrum, sed ejus objectum, re ipsa non ne-

gata

gata, ad scientiam simplicis intelligentiæ & visionis revocare, secuti Thomam qui parte 1. q. 14. a. 9. in conclus. & corpore duplicem tantum facit scientiam, Visionis sc. & simplicis intelligentiæ. Quod si forte in progressu voce scientiæ mediæ utemur, fit hoc ideò, quia Vir Clarissimus eam ita distinguit.

§. 37. Arguit igitur (1.) *Objectum omniscientiæ infallibilis debet esse necessarium. At objectum scientiæ mediæ nullo modo est necessarium* E. objectum scientiæ mediæ nullo modo est objectum omniscientiæ infallibilis. Circa probationem majoris ita discurrit: *Quia omnis infallibilitas scientiæ fundatur in necessitate objecti, neq; dari potest certitudo mentis sive subjectiva citra omnem certitudinem entis sive objectivam; omnis siquidem certitudo scientiæ, presupponit certitudinem existentia, si non realem & actualem, saltem idealem & causalem.* Minorem ita stabilire conatur: *Objectum scientiæ mediæ neq; necessarium est, necessitate consequentis neq; consequentia; non consequentis, quia nihil in re precedit, quod talem necessitatem causaret, non consequentia, quia sic Petrus positus in talibus circumstantiis & cum talibus auxiliis gratiæ, quæ non necessariò aut efficaciter inclinarent ejus voluntatem, infallibiliter nihilominus necessariò ac certo convertetur, conversio enim ista ex conditione futura objectum est illis scientiæ divinæ ac infallibilis, nisi forte mediam suam scientiam in Deo esse infallibilem negare ausint, jam verò, hoc contradictionem implicat, ut effectus aliquis sequatur necessariò necessitate consequentia aut infallibilitatis, ex antecedente, aut causa quæ aliter & aliter se potest habere, ac deficere & impediri per concursum aliarum causarum, nisi talis causa determinetur ad talem effectum ab alia causa superiori quæ nec deficere potest nec impediri. Sed Deus non determinat causas defectibiles ac impedibiles ad particulares effectus nisi per decretum suæ voluntatis ergo ante decretum ejus non est necessarium necessitate consequentia aut infallibilitatis, ut voluntas creata quæ ex natura sua est defectibilis & impedibilis, consentiat objecto sibi proposito, aut convertatur, si ponatur in talibus circumstantiis. Hæc ille.*

§. 37. Respondemus (1.) ad Majorem, eam triplicem posse habere sensum à parte prædicati, sumitur enim necessarium vel (1.) absolutè pro eo quod in se est necessarium, & aliter se habere nequit (2.) præsuppositivè & hypotheticè pro eo quod in se quidem est contingens, posito tamè aliquo, aliter se habere nequit (3.) præcisivè non attendendo an sit necessariū in se an vero per hypothesin. In

primo & secundo significato Major fallit una cum probatione quia neutra necessitas, præcisè ut excludit alteram, requiritur ad objectum omniscientiæ infallibilis. In tertio significato Major quidem est verissima quod objectum omniscientiæ infallibilis debeat esse necessarium, sive necessitate absoluta sive hypothetica. Sed tunc respondemus (2.) ad minorem eam negando, quod scilicet objectum scientiæ mediæ nullo modo, hoc est, nec in se nec hypotheticè sit necessarium. Ad confirmationem Minoris dicimus concedendo objectum scientiæ mediæ non esse necessarium necessitate consequentis, an vero habeat necessitatem consequentiæ pendet ab explicatione terminorum. Proinde notandum, distinctionem hanc necessitatis consequentis & consequentiæ primitus fuisse adhibitam à Philosophis Conclusionibus Syllogismorum. Cum enim quædam illarum ita essent comparatæ, ut etiam in se seclusa forma Syllogistica essent necessaria, quales sunt v. g. Homo est animal, Deus est Spiritus &c. quædam vero tantum essent necessaria, in quantum starent in legitima forma, figura & modo; ut homo est doctus, Petrus est albus, tunc ut illas ab his, & contra, distinguerent illas vocarunt necessarias necessitate consequentis has vero necessitate consequentiæ tantum, quod positis quibusdam demum non possent se aliter habere. Unde patet has duas necessitates sic non esse adæquatè distinctas, cum omnis necessitas consequentis sit etiam consequentiæ, non contra. Hinc traducta est distinctio ad res ipsas & dictæ sunt res necessariae necessitate consequentis quæ in se & simpliciter sunt necessariae, contra necessariae necessitate consequentiæ, quæ non in se sunt necessariae sed facta demum quadam suppositione.

§. 38. Atque hæc necessitas consequentiæ rursus dupliciter potest intelligi. Aut enim illa tantum dicitur necessitas consequentiæ, quando id quod supponitur, necessariam habet connexionem, cum illo, ad quod supponitur ut v. g. in hac: Si Petrus currit, movetur; vel non tantum de hac, sed simul etiam de illa, ubi aliquid ad alterum supponitur, modo aliquam, sive eam necessariam sive contingentem & non illativam habeat connexionem cum illo ad quod supponitur. Si priori modo explicetur necessitas consequentiæ, tunc negamus in confirmatione, quod statim illud quod non habet necessitatem consequentis & consequentiæ, non sit objectum omniscientiæ infallibilis, cum detur præterea aliquid, quod tamen

tamen est objectum scientiæ infallibilis, cum habeat determinatam veritatem v. g. Quando suppositio non habet necessariam connexionem cum objecto. Sin vero necessitas consequentiæ intelligatur in posteriori significato, tunc negamus in confirmatione, quod objectum scientiæ mediæ non habeat necessitatem consequentiæ: connectitur enim, quamvis contingenter, Hypothesis cum objecto.

§. 39. Quod dicit Vir Clariss. *contradictionem implicare ut effectus aliquis sequatur necessario necessitate consequentiæ aut infallibilitatis ex antecedente aut causa, quæ aliter atq; aliter se potest habere ac deficere & impediri per concursum aliarum causarum nisi talis causa determinetur ad talem effectum ab aliâ causâ superiori, quæ nec deficere potest nec impediri.* Illud Nos negamus, si hoc de necessitate consequentiæ in posteriori sensu intelligat; bene enim potest effectus necessario ex hypothesi, & infallibiliter sequi ex antecedente, aut causa *Quæ* aliter potest se habere ac deficere in sensu diviso, non tamen in sensu reduplicativo, nec opus habet ut à causa impedibili superiori determinetur, sed sufficit, quod seipsam suppositis reliquis comprincipiis, quæ semper includit, jam determinaverit.

§. 40. (2.) arguit hoc modo: *Propositiones de futuro contingenti secundum se non habent determinatam veritatem, neq; etiam sunt determinatè falsæ E. ante decretum divinæ voluntatis prædeterminantis liberum arbitrium ad alteram partem contradictionis vel contrarietatis non est scibile, quid in particulari faciet homo aut libere facturus esset, si constitueretur in talibus circumstantiis, sed solum quid facere posset. Quia nihil est scibile nisi sit determinatè verum; itaq; si ante decretum voluntatis divinæ non est determinatè verum, quod Petrus consentiet, si ponatur in talibus circumstantiis, neque id à Deo per scientiam mediam scibile erit.* Sed *Bz.* dupliciter posse intelligi propositiones de futuro contingente secundum se non habere veritatem determinatam (1.) quod eam non habeant antecedentem ex causa naturaliter agente (2.) consequenter ab ipsa existentia effectus, prout vagam & indeterminatam existentiam excludit. Priori sensu transeat antecedens, & negetur ex eo sequi ante decretum voluntatis divinæ prædeterminantis liberum arbitrium ad alteram partem, non esse scibile quid in particulari faciet homo &c. sed solum quid facere posset; sufficit enim ad scibilitatem infallibilem determinata objecti veritas posteriori modo sumpta. Sin
Poste-

Posteriori sensu, ut sensus sit, eas secundum se non habere veritatē determinatam proveniente formaliter ab ipsā existentia effectus prout opponitur vagæ, tunc negatur antecedens. Deus enim quando scit talia futura, cognoscit ea in seipsis, prout à causâ liberâ quæ seipsam jam ad alteram partem oppositionis determinavit, dependent & sic comprehendit ipsa ut sunt jam ad hanc partem à causâ particulari liberâ determinata. Nec exinde sequitur tolli contingentiam, quod contingens ut sic, se habeat omninò indifferenter. **B.** enim contingens posse dupliciter spectari (1.) Antequam se determinaverit liberum arbitrium ad alteram partē (2.) In quantum jam post determinationem ejus existit. Priori modo contingens habet se omninò indifferenter; æque enim ad esse & non esse est affectum. Posteriori vero modo ob positam hypothese omninò indifferenter se amplius non habet. neq; vero per hoc quicquam ejus contingentia detrahitur v. g. Scriptio mea, antequam me ad eam determinarem, omninò indifferenter se habebat ad esse & non esse, posito autem quod actu scribam ex determinatione facta amplius non est omninò indifferenter ad esse & non esse, si enim est, non potest non esse; quis autem dixerit sic contingentiam ab ea tolli?

§: 41. Prævidit hoc Vir Clariss. hinc occupat: *Sed ajunt dictum hoc, de futuris contingentibus non est determinata veritas, esse falsum: effectum determinatè futurum, non excludere indifferentiam causæ, quæ operari possit & non operari, verum actionis, quæ, si secutura sit, etiamsi potuisset antea omitti, aliter tum se habere non potest: At hoc non queritur, an actio secutura sit necessariò futura, sed unde ista necessitas? An à terminorum connexionem contingenti? An à Dei connectentis efficaci decreto? Certè Propositiones hypothetica sortiuntur necessitatem ex infallibilitate illationis partium separatarum. At hæc consequentia aut connexionis necessitas in futuris conditionatis, ante decretum Dei, reperiri nequit, sicut nec determinata veritas. E. non potest hic quæri certa aliqua scientia, quia illud sciri non potest, quod ex parte rei omninò non est cognoscibile. Sed etiam gratis hæc evasio profertur, respondemus enim actionis hujus necessitatem, esse efficienter à causâ proximâ se jam determinante; formaliter verò à suâ ipsius entitate sive existentia, non autem à Dei connectentis efficaci decreto. Quod subjicit Propositiones hypotheticas sortiuntur necessitatem ex infallibilitate illationis partium separatarum, illud possumus concedere, possumus etiam negare. Concedere*

cedere

cedere quidem, si omnes propositiones hypotheticas velit esse illativas, sed sic negamus nostras propositiones esse hypotheticas, sed contra dicimus esse purè enunciativas. Negare autem, si quasdam propositiones hypotheticas non illativas velimus admittere, quales sunt, in quibus conditio contingenter cum objecto connectitur. Vide passim DD. Summulisticos, nominatim Petrum Hurtadū de Mendoza. *Sum. disp. 4. sect. 3. p. 8. 9. & 10. p. m. 44.* ubi accuratissimè distinguit Propositiones conditionales, quod aliæ sint in materiâ necessariâ, quæ non solum sint enunciativæ, sed etiâ illativæ; aliæ verò sint in materia contingenti, in quibus conditio sive antecedens requiritur ad effectum ut aliquo modo principium illius, ex quo tamen effectus non necessariò sed contingenter sequatur, quæ non sint illativæ, sed tantum enunciativæ, affirmantes eventum, ad quarum veritatem sufficiat, rem esse sicut enunciatur, non tamen requiratur, ut posito antecedente non possit non poni consequens, cum antecedens possit esse cum consequente & ejus contradictorio.

§. 42. Tertiò, firmissimum inquit, argumentum deducitur ex dependentia inter causam primam & effectus h. e. inter creatorem & creaturas. Sed quomodo? *Impossibile, ait, etiam est, ut aliquis effectus vel sit, vel intelligatur futurus in aliquo casu, nisi dependenter à supremâ causâ efficiente.* Hoc probat: *Entia enim omnia creata non sunt nisi tot emanationes à primâ causâ, qua dependent in esse & operari, ut à sole radii.* R. dupliciter prius adsertum posse intelligi (1.) dependenter à supremâ causâ efficiente prædeterminante. (2.) dependenter à supremâ causâ efficiente quomodocunque, saltim tanquam comprincipio & causâ univ ersali à causis secundis determinabili. Priori modo, si intelligatur, tunc non est impossibile, ut aliquis effectus sit futurus independenter à supremâ causâ efficiente & prædeterminante, nec quicquam pro hoc probando confirmatio facit, non autem tollitur dependentia effectus alicujus omnimoda per hoc. Nam si secundo modo accipiatur, tunc utraque largimur manu adsertum unâ cum probatione, quantum quidem rem ipsam concernit. Modum loquendi autem quod attinet, quo dicitur in probatione omnia creata non esse, nisi tot emanationes à primâ causâ, in eo forsan, si quis velit, desiderare aliquid posset. Si enim accuratè velimus loqui de emanatione, tunc nihil aliud erit, quam immanens, necessaria & perpetua principiati à principio

D

depen-

dependentia. v. g. Sol respectu lucis, homo respectu admirationis. Hinc bene *Franciscus de Ovid. de An. cont. 2. p. 1. n. 13. p. m. 32. in fine:* Simplex emanatio naturâ sua coeva est subjecto, quia cum ab illo oriatur necessario & in primo instanti, in quo subjectum producitur, & est in actu primo ad talem emanationem, per se loquendo in illo in hanc emanationem erumpet. Quo stante quilibet videt, non esse verum, Entia creata non esse nisi tot emanationes à primâ causâ, à qua dependent in esse & operari, ut à sole radii, neque enim necessariam, immanentem & perpetuam à prima causa, habent dependentiam, sed liberam & defectibilem potius. Sed abundet suo sensu, & loquatur tandem uti velit modo rem teneat, de verbis sumus faciles.

§. 43. Quod autem hisce subjungit: *At posita hac scientia mediâ substernitur ei pro objecto libera voluntatis sub tali conditione determinatione, quæ à nullâ causâ superiori dependet.* Concedimus ibi quidem substerni scientiæ mediæ pro objecto liberam voluntatis sub tali conditione determinationem, interim illud additamentum, quod hæc determinatio voluntatis libera à nullâ causâ superiori dependeat, rursus dupliciter potest intelligi. (1.) quod non dependeat à causa superiori prædeterminante, & sic concedimus totum. (2.) quod non dependeat à causâ superiori, h. e. universali universaliter concurrente & concausante, & sic negamus & pernegamus tale substerni objectum scientiæ mediæ. Sicuti enim causa particularis essentialiter subordinatur, & in causando dependet à causa universali, licet eam determinet, & non ab universali determinetur, ita etiam libera voluntas licet determinet concursum Dei tanquam causæ universalis, & non ab eâ prædeterminetur, adhuc manet dependens à causâ universali seu à causâ superiori.

§. 44. Sed probare nititur adsertum: *Proficiscitur enim, inquit, à voluntate creata tanquam à principio primo determinante, in quam etiâ ut sic effectus iste reducitur, nam resolvi non potest in decretum Dei, ut in primum determinans, quia jam futurus cognoscitur ante decretum divinæ voluntatis facturi, quod tamen prima est & universalissima causa efficiens, à quâ non minus, quam à suâ causâ proximâ dependet effectus omnis, sive fuerit is absolutus sive conditionatus.* Ad hanc probationem ~~et~~ concedendo hunc effectum non resolvi in decretum Dei, ut in primum determinans, sc. adesse specificum. Nec obstat, quod Deus sit prima & universalissima causa efficiens, à quâ non minus quam à causâ suâ proximâ dependet effectus omnis, sive fuerit

fuerit is absolutus sive conditionatus: Neque enim ideò Deus vocatur prima & universalissima causa, quod determinet causas secundas ad specificationem effectuum ab ipsis producendorum, sed quod v. g. ante eum nulla alia causa sit, & quod perfectione inter omnes prima sit; universalissima autem non ab universali determinatione ad specificationem effectuum, sed quod ipsius concursus causis secundis præbendus sit universalis & in omnibus causarum secundarum actionibus æquè imbibitus, qui per particulares causas sit contrahendus secundum viam ordinariam, & determinandus ad certam speciem. Essentialiter itaque dependent adhuc hi effectus à Deo, non ut determinante causam liberam, sed concurrente pro exigentia causæ liberæ & præbente concursum eo modo, quo ab illâ determinatur. Aliud itaque est effectum omnem dependere à Deo, aliud est dependere à Deo, ut determinante principium sive agens liberum. Prius concedimus, posterius negamus, neque enim ab amplo ad non amplum affirmative, aut à non amplo ad amplum negativè procedit collectio.

§. 45. Urget ulterius & dicit: *Ut se habet decretum Dei absolute in ordine ad futurum absolute: ita se habeat necesse est & decretum conditionatum ad futurum conditionate, nam nulla hic est disparitatis ratio, nihil enim fit, futurum aut factum est independenter à decreto divino.* Sed neque per hoc quicquam obtinet, licet enim concedamus eandem decreti absoluti & conditionati ad effectum à libero agente producendum esse habitudinem, quia tamen neque futurum absolute per potentiam liberam, determinatur ad esse specificum, à decreto prædeterminante Dei. E. nec Deus prædeterminat voluntatem ad futurum sub conditione, & tamen non eximitur à dependentiâ quam habet à causâ primâ & ejus decreto quale in superioribus explicuimus, sed tantum à prædeterminatione causæ primæ, quod hæc cum libertate est impossibilis, & Deum facit causam peccati. Sed regerit Vir Clariss. *Implicat contradictionem ex concessione etiam adversariorum, ut aliquid sit futurum absolute, nisi ex decreto Dei decernentis antea ut tale sit futurum absolute. E. & implicat contradictionem, ut aliquid sit futurum conditionate nisi præcedat decretum Dei statuentis, ut futurum illud fiat, si adimpleatur conditio.* Antequam ad hoc respondeamus, observandum venit futura absoluta esse in duplici differentia. Alia immediate à Deo & sine interventu causarum secundarum dependent, quomodo

modo v.g. Mundus ab æterno ante creationē erat futurus : Alia vero simul à Deo & causis secundis dependent, quomodo v. g. omnia quæ à creaturis adhuc absolutè sunt producenda. Futura absolutè prioris generis quæ à solo Deo dependent concedimus, non esse futura nisi ex decreto Dei decernentis antea ut talia sint futura, de futuris autem absolutè posterioris generis quæ quidem esse suum à principio libero habent illud negamus, quod non sint futura nisi ex decreto Dei prædeterminando decernentis ut TALIA sint futura v.g. Si quis sibi proponat adulterium committere, quis diceret Deum determinasse voluntatē ad hanc propositionem & decrevisse illud. Hoc quidem verum est, supponi hic decretum Dei liberum de præbendo concursu cuilibet creaturæ & etiā decretum illud post determinationem concursus divini factam à causâ particulari. Negamus tamen, quod Deus prædeterminarit, & decreverit antea ut tale sit futurum. Post determinationem voluntatis liberam requiritur quidē decretum Dei antequàm futurum in actum deducatur, quod Deus velit concurrere svadendo v. g. ad bonum, permittendo vero & non impediendo malum &c. Sed hoc nihil ad præsens & in tantū etiam subest directioni & providentiæ divinæ.

§. 46. Quod autē probationis loco affert: *Omne Ens sive sit futurū absolutè, sive sub conditione, sive immediate proficiatur à Deo, sive mediāntibus causis aliis, intrinsecè dependet ex decreto voluntatis Dei, quia ejus causalitas & providentia ad quodcunq; Ens in particulari se extendit.* Ad illud RZ. concedendo dependere omne Ens ex decreto voluntatis Dei, non tamen ex decreto prædeterminante, quo non obstante causalitas & providentia ejus ad quodcunq; ens in particulari nihilominus se extendit. Unde nihilminus sequitur quā hoc quod subdit Vir Clariss. *sic scientia media quæ omne decretum divinū statuitur antevertere, prorsus tollitur: Si enim ante hujusmodi decretum res ne futura quidem sit, neq; ut talis à Deo præsciri potest ante voluntatis istum actum.* Neq; enim dicimus quod antevertat omne decretum Dei, sed hoc tantum, quod antevertat decretū Dei determinans, & consequēter negamus ante hujusmodi decretum prædeterminans rem ne futurā quidem esse. Tandem vult Author ille in conveniens ex nostrā sententiā elicere dum dicit: *Ex constituta tali rerum serie, hunc ordinē esse secuturum, ut quia facturus est homo, faciet & Deus, & quia causa secunda facit, faciet & prima, & non contra, cum tamen dicendū sit: Si Dominus voluerit, faciemus hoc aut illud.* Sed. RZ. bene dici, quia facturus est homo faciet etiā Deus & tamen cōpossibile cum hoc esse hanc locutio.

cutionem, si Dominus voluerit faciemus hoc vel illud. Non enim hujus posterioris sensus est hic, si Deus nos determinaverit ad hoc aut illud, ergo faciemus hoc, sed dicimus hoc in recognitionem supremi Domini, quod Deus ut in omnes creaturas, ita etiã in nos habet, & simul insinuamus, nos nihil sine concursu divino & sine decreto ejus posse agere, cum essentialiter ab eo in agendo dependeamus, minimè vero quod nos determinemur à Deo.

§. 47. Quartò dicit th. 7. *Scientia hæc media fatum inducit, ut sic loquar, Stoicissimum atq; adeo compedes injicit divinæ libertati & providentiæ.* Gravissima sane accusatio, quæ si firmo niteretur fundamento, sola sufficeret ad destruendam scientiam mediam. Ubi per fatum non intelligit cum *Thoma p. 1. q. 116. a. 4. con & corp.* ordinationem causarum secundarum ad effectus divinitus prævisos hoc est ut *Ægid. Rom. in 2. phys. c. 7. q. 9. p. m. 131. explicat: ordinem causarum secundarum exequentium divinam providentiam,* quæ secundum quod est in ipso Deo, coincidit cum providentiâ, secundum vero quod consideratur in mediis causis à Deo ordinatis ad aliquos effectus producendos habet rationem fati, *vid. eund. Thomam l. c. a. 2. corp. sed seriem & ordinem causarum naturalium quæ inevitabili necessitate effectum operetur* uti hanc sententiam Stoicis tribuit *Ægid. Rom. ubi supra, conf. etiam Petrum Fonseca in 6. Met. Arist. c. 2. q. 2. sect. 5.* ubi, quod obiter noto, strenue mentitur, dum errorem de fatali necessitate post Christi tempora à Simone Mago, Manichæis, Mahometanis ad Lutheranos derivat. Sed nos negamus & pernegamus scientiam hanc mediam fatum inducere. Ille tamè dicta probaturus, si, inquit, *Deus ante decretum suum prævideat quid reapse facturus sit homo, in quocunq; rerum ordine, si in eo collocetur, omnia evenient necessariò & fatali quâdam necessitate, vel à casu respectu Dei.* Sed si antecedens hoc intelligatur de decreto prædeterminante, de quo solo hic loquimur, meritò negamus consequentiam.

§. 48. Nec quicquàm in recessu habet confirmatio hæc: *Nam ex prævisione futurorum evenient, & prius est, quod ipsa sint futura in re, & quod sint hæc aut illa, in tali aut tali rerum ordine, quàm Deus illa prævideat, aut quàm decernat de iis: Nam res non est eventura, quia Deus voluit aut scivit, sed scivit aut voluit quia eventura erat.* Prius enim Membrũ: *ex prævisione futurorum evenient.* Potest intelligi (æ) ita, ex prævisione futurorum tanquàm causa evenient, & sic illud membrum est falsum, imo si esset vel maxime verum, esset impossibile cum sequentibus, si enim est causa rerum prævisio, non prius ipsæ possunt esse

esse futuræ in re, quam Deus illas prævideat. (β) ita potest intelligi, ex prævisione futurorum evenient, i.e. ita ut prævisa sunt à Deo ante decretum evenient, & prius est, quod ipsa sint futura in re &c. quàm Deus illa prævideat sc. in decreto suo libero, quod est actus voluntatis, quæ est prima contingentia radix, & quia prævisio illa dependet à rebus ante decretum voluntatis, & sic est ante primam contingentia radicem, sequitur omnia eventura necessariò & fatali quadam necessitate, vel à casu respectu Dei, quia fiunt præter intentionem Dei. Quomodo si intelligatur, hæc confirmatio, tunc **Et.** ex hoc medio priorem consequentiam non probari. Licet enim ex prævisione h.e. ita ut prævisa sunt, eveniant omnia ante decretum prædeterminans, cum non detur tale, nondum omnia necessariò evenient necessitate absolutâ & antecedente, sed hypotheticâ & consequente, quæ fatalem minime ponit. Proficiscuntur enim adhuc cum à principio particulari libero, tum à decreto Dei libero, non quidem determinante, sed determinato à principio libero, & comprincipiante influxu universali; quod si sic, quia illud decretum Dei concausans universaliter est liberum, (non enim ante hoc futura ut futura videntur) & sic futura intenduntur à Deo, & non fatali necessitate vel à casu respectu Dei fiunt, & bene adhuc dici potest: Res non est eventura, quia Deus voluit (prædeterminando) aut scivit (in hoc decreto prædefinitivo) sed scivit aut voluit, quia eventura erat, si scil. suum concursum causæ secundæ determinaturæ non subtraheret.

§. 49. Et hinc cadunt etiam sequelæ, quas porrò necit, dum dicit: *Itaque nihil potest disponere divina providentia & potentia, nisi præscito & prius habito voluntatis creatæ assensu, & expectata ejus ad operandum dispositione, atque adeò prævisâ operatione ipsa jam futura.* In eo enim vel maximè elucet divinæ providentiæ dispositio, & potentia, quod disposuerit concursum suum secundum exigentiam creaturarum, & dum concurrat non determinando voluntatem ad suos effectus, sed patiendò suum concursum à voluntate determinari h. e. illicò ipsi præsto esse in quamcunq; se inclinaverit partem, disponit utique, ita tamen, ut per hanc liberrimam ordinationem nullos posuerit limites omnipotentia suæ, sed adhuc possit agere quæcunque velit. Nec est quod hinc sequi putet, *quod sic Deus, qui ut agens liberū, vult, statuit, decernit, determinat hoc vel illud, neque ullam habet connexionem necessariam cum creaturis, omni plane liber.*

libertate exuatur atque potentiâ; quia talis ordinatio à liberrima voluntate provenit regulatâ per sapientiam divinam, & sicuti homo qui se liberè ad aliquid alligavit, si suæ ordinationi convenienter agat, non exuitur libertate & potentia, ita nec illud in Deo est metuendum.

§. 50. Quæ vero exempla pro hoc probando tanquàm absurda exinde fluentia adducit, dum dicit: *neque enim (Deus) misereri poterit quorum vult, neque Christum revelare quibus vult, neque aliter disponere contingentia ista quam sese disposuerunt ante ejus decretum.* Horum duo priora pertinent ad Theologiam, & proinde Theologorum examini nobis sunt relinquenda. Ad Tertium autem dicendum loquendo de potentia absoluta id esse falsissimum, de potentia vero ordinata, de qua videtur Autor loqui, licet interdum per gratiam, prohibitiones, comminationes &c. faciat, ut principium liberum creatum aliter, quàm ante se disposuisset mutatis circumstantiis se disponat, nihilominus tamen non determinat ille ipsum ad aliquid, cum ipsi vim illam determinandi se ipsum, si ponantur prærequisita & comprincipia debita, jamdum concesserit. Et sic non absurdum est quod Autor ille subdit, *si velit (Deus) & sinat voluntatem creatam esse liberam ac indifferentem, necesse est (sc. posita illa liberrima ordinatione hoc modo concurrenti) voluntatem suam ac concursum contemperet ei, & velit atque operetur hoc quod ipsa voluerit, & sicut voluerit: neque enim Deus nolle potest (potentiâ sc. ordinata, & posito, quod ita ordinaverit) quod liberum arbitrium primum determinans voluerit, salva ejus libertate, cui detractum nimis, si ipsum Deo subjiceretur (ita scil. ut ab eo determinaretur ad certam actus speciem) homines isti putarent. Quod autem porrò dicit: *eos voluntatem creatam, ut reddant liberam, facere sacrilegam, primæ & infinitæ causæ limites præscribere, atque adeò Deum liberrimum durissima ac plane fatali necessitate constringere, sicut ipse non ordinare aut providere rebus, sed providentiam & ordinationem in ipsis rebus inventam ac prævisam acceptare tantum dicendus.* Hæc omnia nos negamus, neque enim faciunt voluntatem sacrilegam, cum eam divinæ providentiæ non eximant, nec limites præscribunt Deo, sed quos ipse Deus sapientissimus per liberum decretum sibi ipsi præscripsit, intra quos secundum legem communem velit manere, illos tuentur, & sic nulla eum necessitate aliâ constringunt, quàm qua se ipse voluit liberrimè constringere, nec aliud dicunt, ipse:*

quàm Deum acceptare ordinationem in rebus inventam, quam ipse sapientissimè illis indidit, & liberrimè acceptavit ficuti indidit.

§. 51. Quia autem putat hæc adversarios vehementer premere, paulo subtilius se ea excussurum promittit. Et hinc Quinto *in tb 8.* ita arguit: *Si detur scientia media, qua Deus antecedenter ad omne decretum (intellige prædeterminans, aliàs nobis non contradicit) sua voluntatis cognoscat futura contingentia conditionata, ergò essentia divina in ideis suis necessariò ac naturaliter repræsenterit quædam ex his quæ liberè sunt futura. At hoc absurdum est, & uno absurdo dato multa sequuntur (1.) quod creature non pendeant ex liberâ electione voluntatis divine (2.) quod non possit Deus aliud facere quàm facit. (3.) quod tollatur omnis providentia & gubernatio libera circa creaturas.* Hæc autem absurda ex consequente absurdo dato fluere prolixè probat in sequentibus, simulque replicam adversariorum de distinctione inter esse & repræsenterit creaturarum, quæ obstare videbatur consequentiæ quàm ex priori dato consequente struxerat. Verum ut brevitati litemus, misso consequente & consequentiarum inde deductarum robore, negabimus consequentiam primam, quod ex scientia media sequatur essentiam divinam in ideis suis necessariò ac naturaliter repræsenterit quædam ex his quæ liberè sunt futura. Hanc autem probat dicendò: *quia repræsenterit non in divinis decretis, sed antecedenter ad ipsa.* Sed **R.** concedendo ea non repræsenterit in decretis divinis, sed in seipsis ut objectis terminativis non motivis. Quod autem addit, sed antecedenter ad ipsa, illud aut intelligit de decretis determinantibus, & sic rectè antecedenter ad illa, quia hæc non sunt dabilia de potentiâ ordinatâ, sed nihil tunc probatur per hunc terminum medium, falsum enim est, quod videtur hic supponi, non aliud decretum, quàm determinativum causæ liberæ ipsa futura contingentia conditionata antecedere: Antecedunt enim ea cum decretum universale: Ego volo cum omnibus causis secundis concurrere secundum cujusque exigentiam & capacitatem, antecedit ipsa futura & concomitatur ipsam determinationem causæ secundæ decretum hoc: Ego volo etiam ad hunc effectum concurrere, vi meæ ordinationis, quia à causâ secundâ determinor. Et si de his decretis intelligatur quod dictum fuit, futura illa repræsenterit antecedenter ad ipsa tunc hoc negamus, & quia non antecedenter ad ipsa repræsenterit, liberè etiâ repræsenterit, non autem necessariò,

fariò,

fariò, nisi necessitate hypothetica, quæ tamen liberam repræsentationem non tollit; quia enim à principio proximo & universali liberis dependent, ita futura sunt, ut potuerint etiã non esse futura, & per consequens potuerunt etiam non cognosci, & sic liberè. Et sic verum est, quod infra dicit, *si Deus decrevisset nunquam producere creaturas, in hoc casu divina essentia non repræsentaret creaturas ut verè futuras de factò, cum ordine & habitudine ad realem existentiam earum, sed tantum repræsentaret eas, ut possibiles secundum omnes conditiones, quas habere possent.*

§ 52. Denique inquit th. 9. *nec nodos solvit hæc scientia media in conciliandâ contingentia & libertate arbitrii cum infallibilitate divinæ providentiæ & prædestinationis ac gratiæ efficaciæ, sed potius implicat.* Hoc ita probat: *Nam positâ tali scientiâ antecedenter ad decretum Dei prædestinantis bonum usum arbitrii, futurum ex hypothesis, sequitur eundem bonum usum liberi arbitrii reducendum esse ad aliquid naturale, à quo determinetur, videlicet ad constellationem vel moralem persuasionem, vel individualem complexionem.* Sed *¶* per bonum usum liberi arbitrii aut intelligit operationes spirituales, aut naturales, si illas, uti quidem videtur innuere exemplum adductum, tunc pertinet ad forum Theologicum, & perinde à nobis, ne falcem in alienam mittamus messem, illorum iudicio & examini relinquatur. Sin verò Naturales, tunc concedimus, utique esse illum bonum usum reducendum ad aliquid naturale à quo determinetur, negamus tamen illud principium determinativum esse constellationem aut præcisè moralem persuasionem vel individualem complexionem, sed in ipsam voluntatem, quæ tales vires habet, ut ipsa se sine alio determinativo possit determinare. Quod autem per hanc Scientiam mediam, ut vocant, concilietur libertas arbitrii cum infallibilitate divinæ providentiæ, vel ex eo patet, quod Deus intueatur actum sive usum liberi arbitrii, jam ab ipso liberè elicatum, & sic necessitatem nullam ad ejus exercitium potest imponere, neque enim minus hæc scientia supponit suum objectum, per causas secundas productum, quam supponit illud scientia humana per alias causas productum, conf. Pet. à S. Joseph. Theol. spec. idea lib. 1. c. 12. Ref. 1. p. 69. Vidit Vir Clariss. hanc solutionem, hinc anticipare vult eam h. m. *Quod dicant voluntatem ex se habere, quod possit se determinare ad alteram partem, quæ sibi placuerit, difficultatem non aufert: Nam licet voluntatis natura consistat in facultate ad utrumlibet,*

non tamen habet nec potest illi competere ex natura sua, quod se determinet ad consensum talis objecti potius quam ad dissensum, nam alioquin per naturam esset determinata ad unum saltem in talibus circumstantiis constituta: Sed RZ. imò verò, quia voluntas est facultas ad utrumlibet propterea habet quod possit se determinare ad alteram potius quam ad alteram partem. Quod dicitur, sic per naturam eam esse determinatam ad unum saltem in talibus circumstantiis constitutam, id planè gratis dicitur: licet enim habeat facultatem ad hoc & illud se determinandi, & indifferentia super potentiam cadat, non tamen cadit eadem super ipsum actum, sed quando jam ad unum se determinavit, in quantum hoc fecit, jam per naturam suam ad unum hoc, ad quod se determinavit liberè est determinata, illa sã nihilominus manente ipsius libertate. Sic quando jam me determinavi ad scribendum hoc & actu scribo, jam non sum indifferens, in quantum me determinavi, & jam scribo, ad non scribendum, & ad non determinandum me ad scriptionem: quis autem propterea liberè hæc scripta à me esse negaverit?

§. 53. Atque hæc sunt, quæ circa difficilem hanc materiam nobis succurrerunt. Quod si conceptus nostri materiæ hujus dignitati non responderint, & quæ humani ingenii imbecillitas est, debita hinc inde desideretur *ἀνεπίβεια*, veniam rogamus, paratissimi ad obsequium ejus, à quo meliora edocti fuerimus. Interim Deo fit Laus, Honor & Gloria in seculorum secula.

Meliora Melioribus!

COROLLARIA.

1. *Quamvis dici soleat ex puris particularibus nihil sequi; exercitiis gratiã tamen adferemus, Ex puris particularibus bene posse aliquid sequi.*
2. *Dictum de Omni & Nullo non est regula omnium Syllogismorum.*
3. *Inter Ens & NonEns dari potest medium.*
4. *Rusticus non est Ens.*
5. *Non datur attributum Entis disjunctum, si accuratè loquamur.*
6. *Q. An creatura possit aliquid ex nihilo producere: & si, an propterea dici debeat Creare?*
7. *Q. quando homo dicitur animal rationale, an hoc sit de essentia ejus? N.*

Eximia

Eximio atque Literatissimo

Dn. Johann. Sigism. Rothio,

Phil. & SS. Theol. Cultori Strenuo

Fautori & Amico

dilecto

cum
publicè disputaret

de

SCIENTIA DEI MEDIA,

S. P. D.

Joh. Christoph. Hundeshagen/ P. P.

Quid sit *JOVA* sciens dum monstras *Præsides* claro,
Evades doctus, quod scio; plura precor!

Qui turget studio satis ardua dicta sciendi,
& lapidem quemvis optima scire mover;
Illum sat certo Sophiae praelustria jam tum
dona manent, dum tunc huic diadema datur.

*Hiscè Prae-Eximio Dn. Resp. amico, meo & jam
Contubernali pl. dilecto, prolixè gratulor &
optima adprecor*

**M. Jo. Mich. Schwimmer/
Facult. Phil. Adjunctus.**

SCIRE parit SCIRI! facunda Scientia Mater!

Omnes per & mentes SCIRE scit ire virum.

Tu te scire probas: SE te quoque scire probabunt

Patroni, Docti, Patria, Jova, Parens!

*His pauculis Domino Respondenti
de SCIENTIA DEI MEDIA dispu-
taturò; gratulatur*

PRÆSES

Dum statuis NUMEN præscire FUTURA, futura
Commoda mille fluent, auguror! inde TIBI.

*Pereximio atq. Præstantissimo Dn. Rothio, Amico meo
Honoratissimo, gratulari sic volui, debui.*

**M. Johannes Georgius Bindrim,
Meklenburgic.**

Quòd

Quòd Tibi mi Rotbi divina Scientia curæ est,
hinc tandem studio digna brabêa feres.

*hic gratulab. animo Adjicere soluit
in gratiam Domini Respondentis*

Joachimus Curtzius, Z.L.

Stehts mit dieser Kunst / wess mit ihr herzlich meiner
Läßt sie nicht untergehn / die Feder ist ihr Rohr
Drauff schwimmt sie dahin / obs gleich gefährlich scheint /
Sie auch oft tauchen muß / so schwebt sie doch empor
Und führt ihn durch die Luft: Drümb läst sich nichts verdriessen
Ein Sinn der dieses weis / der Fleiß hat seinen Lohn
Wo man sich recht bemüht; das wirstu auch genissen
Wenn dich die Ehr umfängt / und meint dich ihren Sohn.

*Dieses zu Ehren und Wohlgefallen
sagte glückwünschende dem Herren
Respondentem*

Joh. Abraham. von Uchtritz/

Quicquid inest votis, laus, fama, secundaque fata; ;
In finem studii vergat, Amice, tui.

*Paucis his perexim. Dn. Rotbio
gratulabundus acclamat*

J. J. Theisnerus,
Med. Stud.

אשר יודע דעה אלהים
מאד חכם כי פתי ברכים
הדעה מעט תאמר
לכן גם דודי נהדרת:
אמרתו בחרפ

Johannes Albertus Cranzius,
Leori-Elisus.

FINIS.

Quod

